

เอกสารเพิ่มขีดความสามารถสำหรับการประเมินระบบนิเวศแห่งชาติ

การกำหนดขอบเขต

การประเมิน

การอนุมัติ

การใช้ผลการประเมิน



Photo by Isaac Quesada on Unsplash

เหตุใดกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการประเมินระบบนิเวศระดับชาติ

ใครคือกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น

กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น เป็นศัพท์สากลที่เวทีอภิปรายและการประชุมนานาชาติใช้เรียกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีชุมชนเป็นฐานซึ่งไม่ใช่หน่วยงานของรัฐและกลุ่มผู้ที่ได้รับสิทธิบางประการ กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น หมายถึงกลุ่มคนจากหลากหลายวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่บนโลกใบนี้ รวมทั้งกลุ่มและชุมชนที่เป็นแนวหน้าในการดำรงความยั่งยืน จัดการความเปราะบาง และดูแลสิ่งแวดล้อม ในรอบสามทศวรรษที่ผ่านมาศัพท์คำนี้ถูกนำมาใช้มากขึ้นทั้งในเวทีอภิปรายนานาชาติ ในแวดวงนักกฎหมาย ตลอดจนในกระบวนการกำหนดมาตรฐานและนโยบาย

อย่างไรก็ดี กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นมีความแตกต่างกันอย่างสำคัญจากมุมมองของกฎหมาย บรรทัดฐาน มาตรฐานและสิทธิทั้งในระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ¹

กลุ่มชนพื้นเมือง

ยังไม่มีคำจำกัดความคำว่า “กลุ่มชนพื้นเมือง” (indigenous peoples) ในระดับสากล แต่ในการทำงานของสหประชาชาติ (United Nations - UN) คำนี้เป็นกรณีนิยามตนเองที่เป็นที่ยอมรับทั่วไปโดยกลุ่มบุคคลและชุมชน กลุ่มชนพื้นเมืองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหประชาชาติมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งองค์การหน่วยงานต่าง ๆ ของสหประชาชาติได้ศึกษา กำหนดบรรทัดฐาน มาตรฐานและตราสารต่าง ๆ เพื่อรับรองคุณลักษณะและสิทธิที่แตกต่างออกไปของกลุ่มชนพื้นเมืองมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970

ในปี พ.ศ. 2550 ที่ประชุมใหญ่ของสหประชาชาติได้รับรองปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของกลุ่มชนพื้นเมือง (Declaration on the Rights of Indigenous Peoples -

UNDRIP) ให้เป็นมาตรฐานสากลที่หน่วยงานและการดำเนินงานของสหประชาชาติต้องปฏิบัติ หน่วยงานผู้เชี่ยวชาญและโครงการศึกษาของสหประชาชาติยอมรับและได้นำเกณฑ์หลายอย่างมาใช้เพื่อระบุกลุ่มชนพื้นเมือง เกณฑ์เหล่านี้สร้างขึ้นโดยการรวมลักษณะเด่นหลายอย่างของกลุ่มชนพื้นเมือง เช่น ความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์ของสังคมที่มีมาตั้งแต่ยุคก่อนอาณานิคม และก่อนการถูกชาติตะวันตกรุกรานดินแดนที่กลุ่มชนเหล่านั้นอาศัยอยู่ การเป็นภาคส่วนที่ไม่ได้เป็นใหญ่ในสังคม ความเป็นมาของบรรพบุรุษ สนธิสัญญาและข้อตกลงที่มีอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไป เช่น ภาษา ศาสนา สมาชิกภาพในระบบสังคมแบบชนเผ่า วัฒนธรรมวัตถุ จักรวาลวิทยา แบบแผนการทำมาหากิน ที่มาและที่ตั้งหลักแหล่ง

ชุมชนท้องถิ่น

ชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ : 1) ผู้ที่ไม่ได้รับการระบุตัวตนหรืออ้างถึงในกรอบของกฎหมายระดับชาติว่า เป็นกลุ่มชนพื้นเมือง และ 2) ชุมชนที่แม้จะมีความหลากหลายและแตกต่างกันอย่างมาก แต่เป็นที่ยอมรับว่า มีสายใยทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงชุมชนดังกล่าวเข้ากับสถานที่และทรัพยากรธรรมชาติ มีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศในด้านต่าง ๆ มีวิธีการและเทคโนโลยีสำหรับจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติที่ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ มีสถาบันตามประเพณีและ/หรือสถาบันที่จัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งมีโลกทัศน์และความสัมพันธ์ที่เด่นชัดกับธรรมชาติและภูมิทัศน์ (Moran, 2002; IPBES, 2017; McElwee et al., 2020)

ตามคำจำกัดความนี้ ชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญในการอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สภาพอากาศ ความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ

ชุมชนท้องถิ่นอาจเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มคนที่มีชาติพันธุ์และภาษาเดียวกัน ที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศหรือภูมิภาค หรือเป็นชนกลุ่มน้อยหรือชุมชนที่มีลักษณะที่หลากหลาย ซึ่งประกอบขึ้นด้วยผู้คนที่มีความเชื่อชาติ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ภาษา หรือศาสนาที่แตกต่างกันแต่มาอยู่ร่วมกัน โดยอาจอาศัยอยู่ในดินแดนเดียวกันมาหลายชั่วอายุคน และอาจเป็นได้ทั้งชุมชนเมือง ชุมชนกึ่งเมืองหรือชุมชนชนบท รวมทั้งชุมชนที่มีการอพยพย้ายถิ่นหรืออยู่ติดที่ (Moran, 2002; IPBES, 2017; UNESCO, 2017)

แม้ว่าที่ผ่านมาสหประชาชาติจะมีผลงานมากมายเกี่ยวกับการยอมรับรวมทั้งให้สิทธิและโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นทางการแก่ชนกลุ่มน้อย แต่ชุมชนท้องถิ่นยังไม่ได้รับสิทธิหรือมีการดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวเท่าใดนัก

¹ หนึ่งในตัวอย่างของคำอธิบายเกี่ยวกับแนวคิดรวบยอดของคำว่า พื้นเมือง (indigenous) ที่มีผู้นำไปใช้มากที่สุด ได้แก่ คำอธิบายของ Jose R. Martinez Cobo (ผู้เขียนรายงานพิเศษของคณะกรรมการเพื่อป้องกันการเลือกปฏิบัติและปกป้องชนกลุ่มน้อย) ที่ให้ไว้ในงานการศึกษาของที่โดดเด่นเป็นอย่างมากในเรื่องของปัญหาการเลือกปฏิบัติที่มีต่อประชากรที่เป็นชนพื้นเมือง UN Doc. E/CN.4/Sub.2/1986/7 และเอกสารเพิ่มเติมที่ 1-4



ภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่น (Local and Indigenous Knowledge – ILK) คืออะไร

ภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่น หมายถึง ความเข้าใจ ทักษะ แนวปฏิบัติและหลักปรัชญาที่กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นพัฒนาขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ที่ตนมีกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้หรือที่มีมาอย่างต่อเนื่องในประวัติศาสตร์อันยาวนานของกลุ่มและชุมชน เป็นระบบความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างผู้คนและธรรมชาติที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ ภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นมีพื้นฐานที่ยึดโยงอยู่กับถิ่นที่เป็นความรู้ที่หลากหลายมากและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างประสบการณ์ นวัตกรรมและความรู้ประเภทต่าง ๆ เราจะต้องทำความเข้าใจภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นในบริบทของประสบการณ์ที่เชื่อมโยงอยู่กับโลกทัศน์ ระบบค่านิยม แนวปฏิบัติในด้านการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แบบแผนการทำมาหากิน มรดกทางวัฒนธรรม ภาษา ระบบการใช้ที่ดินตามจารีตประเพณีที่สืบทอดมา จิตวิญญาณ จักรวาลวิทยาและระบบ ความเชื่อ (United Nations, 1987; IPBES, 2017; UNESCO, 2017; McElwee et al., 2020)

เหตุใดจึงจำเป็นต้องใช้ภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นในการประเมินระบบนิเวศระดับชาติ



1. ความรู้โดยละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์ แนวโน้ม แรงขับเคลื่อนและผลกระทบของความหลากหลายทางชีวภาพ

ภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นสามารถส่งเสริมการประเมินระบบนิเวศระดับชาติได้เป็นอย่างดี เนื่องจากภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นมีความเกี่ยวข้องอย่างยั่งยืนกับธรรมชาติซึ่งรวมถึงแบบแผนการทำมาหากินและจิตวิญญาณที่อิงอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นจำนวนมากจึงมีองค์ความรู้ละเอียดเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ (McElwee et al., 2020) เนื่องจากกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลและมีความหลากหลายทางชีวภาพเป็นอย่างมาก พวกเขาจึงมีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศที่ยังไม่มีการศึกษาทางวิทยาศาสตร์มากนัก ภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นเป็นความรู้ที่สั่งสมกันมาหลายชั่วอายุคนซึ่งสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นและเป็นความรู้ที่ยังไม่มีอยู่ในระบบความรู้ทางวิทยาศาสตร์ กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นเป็นนักสังเกตการณ์และนักตีความปรากฏการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี จึงมีความรู้เกี่ยวกับแรงขับเคลื่อนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศและผลกระทบที่ตามมา เช่น ความรู้เกี่ยวกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามารุกรานในพื้นที่การสูญหายของสายพันธุ์สิ่งมีชีวิต การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ที่ดินและท้องทะเล ภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นยังเป็นความรู้ที่มีระบบปรัชญา จรรยาบรรณ และจิตวิญญาณที่โดดเด่น และสามารถนำมาตีความปรากฏการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมในแนวทางที่ต่างไปจากระบบความเชื่อประเภทอื่น ๆ รวมทั้งมีแนวคิดเกี่ยวกับอนาคตในแง่มุมมองที่แตกต่างออกไปซึ่งสามารถนำมาใช้ในการจำลองสถานการณ์ต่าง ๆ ได้หลากหลายมากขึ้น ความหลากหลายของความรู้ดังกล่าวช่วยให้กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการความสัมพันธ์ที่ตนมีกับธรรมชาติได้ต่อเนื่องกันนานหลายทศวรรษ หลายศตวรรษและอาจหลายพันแล้วด้วยซ้ำ (UNESCO, 2017) นอกจากนี้ การประเมินระบบนิเวศระดับชาติยังเป็นเวทีให้นักวิทยาศาสตร์และผู้รู้ด้านภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นได้มาแลกเปลี่ยนและร่วมกันสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ผ่านแนวทางที่อิงอยู่กับการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์จากหลายแหล่ง (multiple evidence base approach) ดังที่แสดงไว้ในแนวปฏิบัติในการนำภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นมาใช้ในการประเมินระบบนิเวศระดับชาติ



2. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ด้วยการใช้อย่างยั่งยืน การจัดการและดูแลความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งรวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพด้านวนเกษตร กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นมักมีภูมิปัญญา ความรู้ที่มีความรับผิดชอบทางจริยธรรมและวัฒนธรรมที่จะต้องอนุรักษ์ธรรมชาติและนำความรู้ที่มีไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนและความเสมอภาคผ่านระบบการใช้ที่ดิน การปกครองและสถาบันต่าง ๆ ที่อิงอยู่กับกฎเกณฑ์แบบจารีตประเพณี ตามข้อมูลจากการประเมินระบบนิเวศระดับโลกที่จัดทำขึ้นโดยเวทีระหว่างรัฐบาลว่าด้วยนโยบายวิทยาศาสตร์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services - IPBES) กลุ่มชนพื้นเมืองเป็นเจ้าของและ/หรือเข้าไปจัดการที่ดินอย่างน้อย 25% ของที่ดินทั่วโลก และประมาณ 35% ของที่ดินในดินแดนที่มีกิจกรรมแทรกแซงของมนุษย์น้อยมากที่เหลืออยู่ทั้งหมด หากนับรวมที่ดินที่อยู่ภายใต้การดูแลของชุมชนท้องถิ่นด้วยแล้วตัวเลขเหล่านี้จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่การประเมินข้อมูลดังกล่าวในเชิงปริมาณของเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ด้วยเหตุนี้ กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ปฏิบัติการสำคัญที่ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในความพยายามที่จะอนุรักษ์หรือนำความหลากหลายทางวัฒนธรรมไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การให้กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินระบบนิเวศระดับชาติอย่างเข้มแข็งจะช่วยให้พวกเขามีส่วนเป็นเจ้าของกระบวนการประเมินและข้อค้นพบของกระบวนการดังกล่าว ซึ่งจะปูพื้นฐานที่มั่นคงให้กับความร่วมมือและการนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมินไปปฏิบัติในการวางนโยบายและวางแผน



3. ภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพและองค์ความรู้ พื้นเมืองและท้องถิ่น

สภาพทางธรรมชาติที่มีกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้จัดการมักมีอัตราการเสื่อมถอยที่ช้ากว่าสภาพทางธรรมชาติของที่ดินประเภทอื่น ๆ (IPBES, 2019) อย่างไรก็ตาม ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศยังคงถูกทำลายไปเรื่อย ๆ ในอัตราที่น่าเป็นห่วงซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อที่อยู่อาศัยของกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นที่มีแบบแผนการทำมาหากินและรูปแบบการใช้ชีวิตที่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติและเชื่อมโยงกับธรรมชาติ แรงกดดันจากภัยคุกคามเหล่านี้ (เช่น จากการทำเหมืองแร่ การตัดไม้ทำลายป่า การทำการเกษตรแบบเข้มข้นและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน) บางครั้งจะมาพร้อมกับ การสูญเสียพื้นที่ทางสังคมและความรุนแรงซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียรูปแบบการใช้ชีวิตและแบบแผนการทำมาหากินที่มีมาแต่ดั้งเดิมอย่างต่อเนื่อง ทำให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นไปสู่คนรุ่นใหม่ลดน้อยลง นอกจากนี้ยังเกี่ยวพันไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและความสามารถในการอนุรักษ์และจัดการดินแดนของตนเองอย่างยั่งยืนของคนเหล่านี้ด้วย (IPBES, 2019) การให้กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินระบบนิเวศระดับประเทศจะช่วยเพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับแรงกดดันต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และยังเป็นการหยิบยื่นเครื่องมือและทรัพยากรให้แก่กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นในการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญและผู้มีอำนาจตัดสินใจในการต่อสู้กับภัยคุกคามต่าง ๆ



4. นโยบายที่อิงอยู่กับข้อมูลที่ได้รับและการร่วมมือกันบริหารจัดการ

เราสามารถนำภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นมาใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบายด้านความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ การปกครอง กฎหมายและสถาบันแบบจารีตประเพณีต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่นยังช่วยส่งเสริมระบบการจัดการ การปกครองดูแลทรัพยากรธรรมชาติให้ได้ผลดีมากขึ้น และมีส่วนในการกำหนดนโยบายที่สามารถทำงานร่วมกับระบบที่กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นมีอยู่ในขณะนี้ได้ รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมกลไกการบริหารปกครองเหล่านี้ผ่านการพิจารณาผลการประเมินระบบนิเวศระดับชาติและทั้งนโยบายด้านความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศอย่างเหมาะสม เนื่องจากกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ พวกเขาจึงอาจได้รับผลกระทบโดยตรงจากนโยบายที่มุ่งจะเข้าไปจัดการหรืออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพหรือการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ ในขณะที่กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นและระบบนิเวศมีความเชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้ง แต่กรอบนโยบายต่าง ๆ มักมองระบบทั้งสองนี้ว่าแยกออกจากกัน (McElwee et al., 2020) นโยบายที่ไม่ได้ให้ความสำคัญอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์วัฒนธรรมและรูปแบบการปกครองแบบจารีตประเพณีที่มีอยู่ในท้องถิ่นมักจะเป็นนโยบายที่ก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่คาดคิดมาก่อนหรือผลกระทบเชิงลบทั้งต่อผู้คนและธรรมชาติ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดและนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินระบบนิเวศระดับชาติเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถนำมาใช้กับกระบวนการดังกล่าว เพราะจะช่วยให้เรามองเห็นได้ชัดเจนขึ้นว่า ภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นสามารถให้ความรู้เพิ่มเติมประกอบการตัดสินใจได้อย่างไร รวมทั้งช่วยยกระดับการรับรู้ถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่มชนพื้นเมือง ช่วยเชื่อมโยงกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นเข้ากับผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจและนักวิทยาศาสตร์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์และรื้อฟื้นระบบนิเวศ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติอย่างยั่งยืน



5. มาตรฐานสากลใหม่ ๆ

ในปัจจุบันนี้ เกิดบรรทัดฐานและมาตรฐานสากลที่นำภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นมาใช้ในการประเมินความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศมากขึ้น IPBES “ยอมรับและเคารพประโยชน์ที่ภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นมอบให้กับการอนุรักษ์และการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” โดยจัดให้เป็นหนึ่งในหลักการสำคัญที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของ IPBES ในการประชุมเต็มคณะครั้งที่ 5 เมื่อปี พ.ศ. 2560 สมาชิก IPBES ได้รับรองแนวทางสำหรับการนำภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นมาใช้ในการประเมินความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ (IPBES, 2017) ระหว่างการประชุมภาคีด้านสิ่งแวดล้อมครั้งที่ 18 อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora - CITES) ได้รับรองการตัดสินใจข้อที่ 18.32 ที่จะให้กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ของ CITES ซึ่งอาจรวมถึงการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการระบุสถานะการเป็นสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ IUCN ยังได้จัดทำร่างแนวทางในการบูรณาการภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่น ในการประเมินรายชื่อใน Red List ของ IUCN

นอกจากนี้ ยังเริ่มเกิดกระแสความสนใจกับแนวทางการดำเนินงานที่อยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน โดยมองว่า แนวทางนี้เป็นกรอบคิดที่สำคัญสำหรับการปกป้องสิทธิของของกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การนำกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินระบบนิเวศระดับชาติยังสามารถช่วยให้แน่ใจได้ว่า นโยบายและแนวปฏิบัติด้านการอนุรักษ์ที่มีอยู่จะสอดคล้องกับแบบแผนการทำมาหากิน วัฒนธรรมและรูปแบบการใช้ชีวิตของกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นและช่วยดำรงสิทธิของกลุ่มชนพื้นเมืองที่ UNDRIP ให้ไว้



6. คุณค่าและการให้คุณค่า

ธรรมชาติเป็นผู้มอบแบบแผนการทำมาหากิน ระบบเศรษฐกิจ อาหารและยารักษาโรคให้แก่สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งยังเป็นพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ค่านิยม ทักษะ แนวปฏิบัติ แบบแผนประเพณี ศาสนา จิตวิญญาณและอัตลักษณ์ รวมทั้งยังมีส่วนในการพัฒนาศีลธรรม ความเฉลียวฉลาดและภาษา (McElwee et al., 2020) การให้กลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินระบบนิเวศระดับชาติสามารถทำให้เกิดความเข้าใจอันดีและการยอมรับค่านิยมทางวัฒนธรรมที่มีพื้นฐานมาจากรูปแบบการใช้ชีวิตและของคนเหล่านี้ที่อาจถูกมองข้ามหรือไม่ให้ความสำคัญของการให้คุณค่ากับบริการจากระบบนิเวศ พัฒนาการเหล่านี้จะนำไปสู่การตัดสินใจที่มีความหมายและรอบด้านมากขึ้น



7. การศึกษาวิจัยที่มีชุมชนเป็นฐาน

กระบวนการประเมินระบบนิเวศระดับชาติ ยังเปิดโอกาสให้กับกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นได้พัฒนาและขับเคลื่อนการศึกษาวิจัยที่ด้านความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศมีชุมชนเป็นฐานและจะเป็นโอกาสให้พวกเขาได้ต่อยอดความสามารถในการทำวิจัยและการบริหารจัดการของตนซึ่งจะเป็นผลดีต่อการส่งเสริม อนุรักษ์และรื้อฟื้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอนาคต

เราจะนำภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นมาใช้ในกระบวนการประเมินระบบนิเวศระดับชาติได้อย่างไร

แนวปฏิบัติเพื่อนำองค์ภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นมาใช้ประกอบการประเมินระบบนิเวศระดับชาติ เป็นเอกสารที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนในการนำกลุ่มชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นรวมทั้งความรู้ของพวกเขาให้เข้ามามีส่วนในการประเมินระบบนิเวศระดับชาติ ผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่นสามารถสนับสนุนการประเมินดังกล่าวได้โดยเข้าร่วมการศึกษาวิจัยที่มีชุมชนเป็นฐานซึ่งได้รับการออกแบบมาโดยเฉพาะและ/หรือโดยเข้าเป็นผู้เขียนรายงานดังกล่าว

คู่มือวิธีการประเมินระบบนิเวศระดับชาติโดยใช้องค์ภูมิปัญญาพื้นเมืองและท้องถิ่น เป็นเอกสารที่ขยายความวิธีการวิจัยที่มีชุมชนเป็นฐานต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ได้ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการในการเดินสำรวจชุมชน การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล การทำแผนที่แบบมีส่วนร่วม (participatory mapping) เล่าเรื่องสัพเพเหระและการทำปฏิทินระบบนิเวศ

1. Moran. K. (2002). Indigenous peoples and local communities embodying traditional lifestyles: definitions under Article 8(j) of the Convention of Biological Diversity. In Iwu, M. M. and Wootton, J. (Eds). *Ethnomedicine and Drug Discovery* (181-189). Amsterdam: Elsevier Science B. V.
2. United Nations (1987). E/CN.4/Sub.2/1982/2/Add.6. Study of the Problem of Discrimination against Indigenous Populations, submitted by Jose R. Martinez Cobo, Special Rapporteur of the Sub-Commission on Prevention of Discrimination and Protection of Minorities. Volume V, Conclusions, Proposals and Recommendations.
3. IPBES (2017). Annex II to decision IPBES-5/1: Approach to recognizing and working with indigenous and local knowledge in the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services
4. UNESCO (2017). *Local Knowledge, Global Goals*. UNESCO: Paris, 48pp
5. McElwee, P.; Fernández-Llamazares, Á.; Aumeeruddy-Thomas, Y.; Babai, D.; Bates, P.; Brondizio, E.; Diaz, S.; Galvin, K.; Gueze, M.; Liu, J.; Molnár, Z.; Ngo, H. T.; Reyes-García, V.; Roy Chowdhury, R. & Samakov, A. (2020). Working with Indigenous and local knowledge (ILK) in large-scale ecological assessments: Reviewing the experience of the IPBES Global Assessment. *Journal of Applied Ecology* 57, DOI 10.1111/1365-2664.13705
6. IPBES (2019). Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services for the Intergovernmental Science-Policy and Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES). IPBES-9/1.
7. CITES (2020). Decision 18.32. Engagement of indigenous peoples and local communities
8. IUCN (2016). Integrating traditional knowledge into species assessments. Retrieved from <https://www.iucn.org/commissions/commission-environmental-economic-and-social-policy/our-work/specialist-group-sustainable-use-and-livelihoods-suli/events/iucn-world-conservation-congress-wcc/integrating-traditional>.

ช่องทางติดต่อ

แผนกสนับสนุน BES-Net ILK

ส่วนงานระบบความรู้พื้นเมืองและท้องถิ่น (Local and Indigenous Knowledge Systems – LINKS)
ยูเนสโก (UNESCO)

links@unesco.org

โครงการริเริ่มเพื่อประเมินระบบนิเวศระดับชาติ (The National Ecosystem Assessment Initiative)
assessments@unep-wcmc.org

สนับสนุนโดย

Supported by:



Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation,
Nuclear Safety and Consumer Protection



INTERNATIONAL
CLIMATE
INITIATIVE



based on a decision of
the German Bundestag

โดยความร่วมมือกับ

SwedBio

A programme at Stockholm Resilience Centre

<http://www.ecosystemassessments.net/>